

שמונה עשרה Of ברכות Lesson Fifteen-The Middle

האל הקדוש : אתה חונן לאדם דעת וכלכל לאנוש בינה
וְחִנְנוּ מֵאַתָּךְ דַּעַה וּבִינָה וְהַשְׁכֵּל בְּרוּךְ אַתָּה יי חונן הדעת :

מנהג בבל			מנהג ארץ ישראל			
ענף 2ב (6)	ענף 2א (96)	ענף 1 (4)	ענף 3 (3)	ענף 2 (2)	ענף 1ב (5)	ענף 1א (4)
אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה חנינו	אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה חנינו	אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה	אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה	חנינו הבינו דעה לתלמוד	חנינו אבינו דיעה מאתך בינה והשכל מתורתך	חנינו דיעה מאתך ולמדינו בינה מתורתך
מאתך דעה ובינה וחכמה והשכל	מאתך דעה ובינה והשכל			תורתך האירה עינינו לשמור מצותיך		
כי אל דעות אתה ברוך אתה יי חונן הדעת	ברוך אתה יי חונן הדעת	ברוך אתה יי חונן הדעת	ברוך אתה יי חונן הדעת	ברוך אתה יי חונן הדעת	ברוך אתה יי חונן הדעת	ברוך אתה יי חונן הדעת

אהבה רבה – והאר עינינו בתורתך, ודבק לבנו במצותיך.

שים שלום – ברכנו, אבינו, כלנו כאחד באור פניך, כי באור פניך נתת לנו, ה' א – להינו, תורת חיים ואהבת חסד, וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום.

- כי מוחל וסולח אתה.
- כי גואל חזק אתה.
- כי א – ל מלך רופא נאמן ורחמן אתה

Source 1

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כט' עמ' א' – הבינונו ה' א – להינו לדעת דרכיך, ומול את לבנו ליראתך, ותסלח לנו להיות גאולים, ורחקנו ממכאובינו, ודשננו בנאות ארצך, ונפוצותינו מארבע תקבץ, והתועים על דעתך ישפטו, ועל הרשעים תניף ידיך, וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך, טרם נקרא אתה תענה, ברוך אתה ה' שומע תפלה.

Source 2

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ד-הביננו רצה תשובתנו סלח לנו גואלנו רפא חליינו ברך שנותינו אמר ר' חגי אם היו גשמים אומרים גשמי ברכה אם היו טללים אומרים בטללי ברכה כי מפוזרים אתה מקבץ ותועין עליך לשפוט ועל הרשעים תשית ירך וישמחו כל חוסי בך בבנין עירך ובחידוש בית מקדשך ובצמח דוד עבדך כי טרם נקרא אתה תענה כאמור [ישעיה סה כד] והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע ברוך אתה ה' שומע תפילה.

**השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך
והחזירנו בתשובה סליחה לך ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה**

מנהג בבל		מנהג ארץ ישראל	
ענף זב (92)	ענף זא (6)	ענף זב (4)	ענף זא (10)
השיבנו	השיבנו	השיבנו	השיבנו
אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שליחה לך	אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך	י' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם	י' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם
ברוך אתה יי הרוצה בתשובה	ברוך אתה יי הרוצה בתשובה	כי שובו שובו אמרת לנו ועל התשובה מראש הבטחתנו ברוך אתה יי הרוצה בתשובה	ברוך אתה יי הרוצה בתשובה

Source 3

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק א-א"ר יודן מטבע קצר פותח בהן בברוך ואינו חותם בהן בברוך; מטבע ארוך פותח בהן בברוך וחותם בברוך. כל הברכות אחר חיתומיהן אין אומרים ברכה פסוק.

Translation: R. Yudan declared: the short form Bracha opens with the word Baruch but does not close with a line that begins Baruch; the long form Bracha opens with the word Baruch and closes with a line that begins Baruch. The theme of all Brachos can be identified by its closing Bracha and we do not recite a verse from Tanach as a Bracha.

Source 4

קרוב העדה מסכת תענית פרק ב-ואין אומר אחר ברכה פסוק. דא"כ היה הברכה על שם הפסוק או יסברו שהפסוק הוא ענין בפני עצמו ואין הברכה ניכרת:

Translation: If the concluding words of the Bracha consisted of a verse, the Bracha would become known by that verse or some may consider the verse as representing a separate idea and the fact that is a Bracha would be ignored.

Source 5

פני משה מסכת ברכות פרק א-אין אומרים ברכה פסוק. אין חותמין הברכה בפסוק כגון בא"י גואלינו ה' צב-אות וגו' וכיוצא בזה:

What We Can Learn About Tefila From The Machzor Roma

Translation: We do not recite a verse as a concluding Bracha. For example we do not say: Baruch Ata Hashem Go'Al'Leinu Zvakos, etc. instead of the Bracha of Ga'Al Yisroel.

Source 6

ספר האשכול (אלבק) הלכות תשעה באב דף רטו' עמ' ב' – כל הברכות אחר חותמיהן ואין אומר ברכה פסוק, כלומר אינו מזכיר פסוק לבדו וחותר בו ברכה. ואלין דאמרי צהלי ורוני יושבת ציון וחותרין בברכה, אין בו משום ברכה פסוק.

Translation: We do not recite a Bracha that consists totally of a verse after which comes the concluding Bracha. We who recite the verse of Tzahal V'Roni Yosheves Tzion and then end with a Bracha do not violate the rule of saying a verse from Tanach as a Bracha.

Source 7

ראבי"ה חלק א – מסכת ברכות סימן לו – גרסין בירושלמי בפירקין כל הברכות אחר חיתומיהם אין אומרים ברכה פסוק כגון בא"י למדני חוקיק (תהלים קי"ט י"ב), וטעמא נ"ל משום דתפלה היא בא"י למדני חוקיק.

Translation: We learned in the Talmud Yerushalmi that the theme of all Brachos should be identified by their closing Bracha and we do not recite a verse from Tanach as a Bracha. As an example we may not say the verse of Baruch Ata Hashem Lamdeini Chukecha as a Bracha, the reason being that it was intended to represent a prayer.

Source 8

ספר שבולי הלקט ענין שבת סימן קכט – והר"ר אביגדור כהן צדק זצ"ל השיב לר' בנימין אחי נר"ו הכי פירוש. כל הברכות אחר חתימתן וצריך לומר בסופה של ברכה סמוך לחתימה לשון הדומה ונמשך אחר החתימה ואין אומרים ברכה פסוק פי' אין אומרים פסוק של ברכה סמוך לחתימה כגון בברכת השנים אל' יאמר ככתוב יצו ה' אתך את הברכה באסמך או בימות הגשמים יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את וכו' או בברכת חולים אל' יאמר כל המחלה אשר שמת בי במצרים וגו' או והסיר ה' ממך כל חולי וגו' וכיוצא בהן

Translation: Rabbi Avokdor Katz, זצ"ל explained to my brother, R. Binyamin, that the Yerushalmi means the following: we may not recite a verse that represents a blessing just before the concluding Bracha. For example, in the Bracha of Mivarech Ha'Shanim, we may not say the verse: and G-d will provide a blessing in your crops or in the days in which we pray for rain, we may not say: may G-d open where He stores rain or in the Bracha that concerns the sick, do not quote the verse: and all sickness that I impose upon the Egyptians, etc. or the verse: and G-d shall prevent all sicknesses from inflicting, you, just before the concluding Bracha.

וטעמא דמילתא מפני שנראה כמקדים ברכת עבד לרבו באומרו סמוך לחתימה פסוק שנאמר עיקרו בלשון ברכה להדיא אלא אם בא לומר פסוק יאמר פסוק שמדבר בשבחו של מקום ואם לאו יאמר בלשון שבת או לשון בקשה וחותר וזה יהיה כעין חתימה ודומה לה ואלין דאמרי צהלי ורוני יושבת ציון וגו' אין בה משום ברכה פסוק פי' הבא לאומרו בסמוך לחתימה דבונה ירושלים או סמוך לחתימה דמשמח ציון בבניה הרשות בידו ואין בו איסור משום ברכה פסוק. והכל הוא כבודו של מקום כי יגדל שמו בעולם בשובו את שבות עמו

What We Can Learn About Tefila From The Machzor Roma

ואת שיבת ציון כי ברב עם הדרת מלך ואין מלך בלא פלמין והיא עיר קדשו קרית מלך רב הלכך שניהם ברכת הרב עד כאן תשובת הרב.

Translation The reason not to cite verses such as those is that it appears that we are providing the blessing before we ask G-d to do so. Instead, you may quote a verse that provides words of praise or simply say words of praise or request and then recite the concluding Bracha. Those words will reflect the theme of the concluding Bracha. That is similar to our use of the verse: Tzabali V'Roni Yosheves Tzion before the concluding Bracha of Boneh Yerushalayim or on Tisha B'Av before we say the concluding Bracha of Misamech Tzion B'Vaneha when it is permitted to do so. Those are words in which we honor G-d because G-d's name will be great once He returns the Jewish People to its land, a event that will be witnessed by the entire world.

סלח לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו כלכנו כי פשענו כי אל טוב וסלח אתה ברוך אתה חנון הכרבה לסלוח
ראה

מנהג בבל			מנהג ארץ ישראל	
ענף 2 (8)	ענף 1 (32)	ענף 1 (53)	ענף 1 (9)	ענף 1 (5)
סלח לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו מלכינו כי פשענו מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך כי רבים רחמיך כי אל טוב וסלח אתה ברוך אתה יי חנון ומרבה לסלוח	סלח לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו מלכינו כי פשענו מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך כי רבים רחמיך כי אל טוב וסלח אתה ברוך אתה יי חנון ומרבה לסלוח	סלח לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו מלכינו כי פשענו מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך כי רבים רחמיך ברוך אתה יי חנון ומרבה לסלוח	סלח לנו אבינו כי חטאנו לך מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך כי רבים רחמיך ברוך אתה יי חנון ומרבה לסלוח	סלח לנו אבינו כי חטאנו מחה והעבר על פשעינו כי רבים רחמיך ברוך אתה יי חנון ומרבה לסלוח

סלח לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו כלכנו כי פשענו כי אל טוב וסלח אתה ברוך אתה חנון הכרבה לסלוח
ראה
נא בענינו וריבה ריבנו ונאלנו כלכנו כהרה לבוע שכתב כי גואל חזק
אתה ברוך אתה יי גואל ישראל:
רפאנו יי ונרפא

מנהג בבל					מנהג א"י
ענף 2 (5)	ענף 2 (9)	ענף 2 (7)	ענף 2 (8)	ענף 1 (59)	ענף 1 (11)
ראה נא בענינו ורובה ריבנו וגאלנו מזהרה למען שמך כי אל גואל חזק אתה ברוך אתה יי גואל ישראל	ראה בענינו ורובה ריבנו וגאלנו מזהרה למען שמך כי גואל מעולם נקראת ברוך אתה יי גואל ישראל	ראה נא בענינו ורובה ריבנו ורון דינינו וגאלנו מזהרה למען שמך כי גואל חזק אתה ברוך אתה יי גואל ישראל	ראה בענינו ורובה ריבנו וגאלנו מזהרה למען שמך כי גואל חזק אתה ברוך אתה יי גואל ישראל	ראה בענינו ורובה ריבנו וגאלנו מזהרה למען שמך ברוך אתה יי גואל ישראל	ראה בענינו ורובה ריבנו גאלנו מזהרה למען שמך ברוך אתה יי גואל ישראל

אתה ברוך אתה יי גואל ישראל :
 רפאנו יי ונרפא
 הושיענו ונשעה ביהלתנו אתה והעלה רפואה שלכה לכל מכותנו
 כי אל רופא רחמן ונאמן אתה ברוך אתה יי רופא חולי עכו ישראל :

מנהג בבל					מנהג ארץ ישראל	
ענף 3 (4)	ענף 22 (14)	ענף 22 (29)	ענף 22 (38)	ענף 1 (4)	ענף 21 (6)	ענף 21 (5)
	רפאנו יי ונרפא הושיענו ונשעה כיהלתנו אתה	רפאנו יי ונרפא הושיענו ונשעה	רפאנו יי ונרפא	רפאנו יי ונרפא הושיענו ונשעה	רפאנו יי אלהינו	רפאנו יי אלהינו
					ממכאוב לבינו יגון ואנחה ודבר	ממכאוב לבינו יגון ואנחה ודבר
					העבר ממנו ותעלה רפואה	העבר ממנו ותעלה רפואה
והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו	והעלה רפואה שלימה לכל תחלואינו ולכל מכאובינו ולכל מכותינו	והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו לחיים	והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו	והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו		למכותינו
כי אל רופא ורחמן אתה	כי אל רופא רחמן ונאמן אתה	כי אל רופא רחמן אתה	כי אל רופא רחמן אתה	כי אל רופא רחמן אתה	ברוך אתה יי רופא חולי עמו ישראל	ברוך אתה יי רופא חולי עמו ישראל

ברוך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת לטובה ואת כל סיגי תבואתה
 ותן לנו סל וספר לברכה על פני האדמה ושבע את העולם כבודיך
 ותן ברכה רוחה וצלחה בכל מעשה ידינו וברוך את שנתנו בשנים
 הטובות והספורות באי ספרך השנים י

מנהג בכל				מנהג ארץ ישראל		
נוסחי קיץ						
ענף 4 (K)	ענף 3 (4)	ענפים 2א-1 (24)	ענף 1 (47)	ענף 3 (2)	ענף 2 (4)	ענף 1 (4)
ברכו אבינו	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת לשובה בכל מיני תבואתה ותן ברכה במעשה ידינו כי אל טוב ומטיב אתה	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת לשובה ולברכה בכל מיני תבואתה	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת לשובה ולברכה בכל מיני תבואתה	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת לשובה בכל מיני תבואתה	ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת לשובה ולברכה בכל מיני תבואתה
מעשה ידינו	בכל מיני תבואתה	בכל מיני תבואתה	בכל מיני תבואתה	בכל מיני תבואתה	בכל מיני תבואתה	בכל מיני תבואתה
				תקרב מזרה שנת גאולתנו שנת שלמים לריב ציון	וקרב מזרה שנת קץ גאולתנו	ותן סל ומטר על פני האדמה ושבע עמך מבמותיך
וברך שנתנו בטללי רצון ברכה וגרבה ותהי אחרייתה חיים ושובע ושלוש						
כשנים הטובות	וכריכה כשנים הטובות	וכריכה כשנים הטובות ותן ברכה במעשה ידינו כי אל טוב ומטיב אתה	וכריכה כשנים הטובות		ותן ברכה במעשה ידינו	
כי אל טוב ומטיב אתה	ושבענו מטובה ותהא אחרייתה שובע ושלוש וברכה					
ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים

What We Can Learn About Tefila From The Machzor Roma

מנהג בבל				
נוסחי חורף				
ענף 1 (8)	ענף 2א (10)	ענף 2ב (4)	ענף 2ג (7)	ענף 3 (6)
(ברך עלינו... תבואתה) ¹	ברך עלינו י"י אלהינו את השנה הזאת בכל מיני תבואתה	(ברך עלינו... תבואתה)	ברך עלינו י"י אלהינו את השנה הזאת לטיבה ואת כל מיני תבואתה	ברך עלינו י"י אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה
ותן טל ומטר על פני האדמה ושבע את העולם כולו מברכות טובך ורוה פני תבל	ותן טל ומטר על פני האדמה ושבע את העולם כולו מברכות טובך ורוה פני תבל	ותן טל ומטר על פני האדמה ושבע את העולם כולו מברכות טובך ורוה פני תבל	ותן טל ומטר על פני האדמה ושבע תבל ורוה את העולם כולו מטיבך	ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה ורוה פני תבל ושבע את העולם כולו מטיבך ומלא ירינו מברכותיך
מעושר מתנות יריך ושמרה והצילה לשנה זו	מעושר מתנות יריך ושמרה והצילה י"י אלהינו לשנה זו	מעושר מתנות יריך ושמרה והצילה י"י אלהינו את השנה הזאת	מעושר מתנות יריך ושמרה והצילה לשנה זו	מעושר מתנות יריך ושמרה והצילה שנה זו
מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות חוס ורחם על פירותיה ²	מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות חוס ורחם וחמול על פירותיה ²	מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות חוס וחמול על פירותיה	מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות ועשה לה אהרית וחוס ורחם על כל פירותיה	מכל מיני משחית ומכל מיני פורעניות ועשה לה תקוה ואחרית שלום חוס ורחם עליה ועל כל תבואתה ופירותיה וברכה בגשמי רצון ברכה ונדיבה ותהי אהריתה חיים ושבע ושלים כשנים הטובות
כשנים הטובות	כשנים הטובות	כשנים הטובות	כשנים הטובות	כשנים הטובות
כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים	כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים	כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים	כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים	כי אל טוב ומטיב אתה ומברך השנים
ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים	ברוך אתה יי מברך השנים